

Instructie geweldgebruik politieambtenaar

Rechtskarakter

Instructie in de zin van artikel VI. 26, eerste lid, van de Staatsregeling van Aruba (AB 1987 no. GT 1), artikel 8, eerste lid, van de Landsverordening politie (AB 1988 no. 18) en artikel 3, eerste lid, onderdeel a, van het Landsbesluit taken Landsrecherche (AB 2000 no. 13).

Afzender

Procureur-generaal van Aruba

Adressaat

- Parket van de Hoofdofficier van Justitie
- Afdeling Beleid en Strategie
- Korps Politie Aruba
- Dienst Landsrecherche
- Kustwacht¹
- Recherchesamenwerkingsteam²

Registratienummer

13663/2025

Datum inwerkingtreding

2 juni 2025

1. Achtergrond

De politie heeft tot taak in ondergeschiktheid aan het bevoegde gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregels te zorgen voor de daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde en het verlenen

¹ Artikel 62a van het Landsbesluit ambts-en geweldinstructie

² Artikel 10 van de Wijziging van het Protocol inzake gespecialiseerde recherchesamenwerking tussen de landen van het Koninkrijk (Staatscourant van 26 juli 2019, nr. 38964).

van hulp aan hen die deze behoeven. Reden waarom aan politieambtenaren een geweldsmonopolie is toegekend. Ter uitvoering van hun taken zijn zij bevoegd gepast geweld te gebruiken en in voorkomende gevallen wordt dit ook van hen verwacht. Waar burgers zich uit een gevaarlijke situatie kunnen terugtrekken, wordt van politieambtenaren juist verwacht dat zij actief optreden om een situatie te beëindigen. Dit betekent dat zij zich in een kwetsbare positie bevinden. Transparantie over de wijze waarop politieambtenaren uitvoering geven aan het geweldsmonopolie is cruciaal voor het vertrouwen van de samenleving in de handelwijze van de overheid.

Deze instructie is de vastlegging van bestaand beleid en bevat een handelings- en beoordelingskader aangaande functie gerelateerd geweldgebruik door politieambtenaren.

2. Wettelijk kader

De politieambtenaar inclusief de buitengewoon agent van politie en de beëdigd aspirant van politie of politieambtenaar in opleiding, is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening of functie geweld te gebruiken tegen personen en goederen, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt (*proportionaliteit*) en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt (*subsidiariteit*).³ Ook dient de uitoefening van deze bevoegdheid in verhouding tot het beoogde doel *redelijk* en *gematigd* te zijn.⁴

Het algemeen kader waarbinnen de politieambtenaar gebruik mag maken van geweld bestaat uit instructienormen die nader zijn uitgewerkt in een landsbesluit.⁵ Volgens de nota van toelichting bij dit landsbesluit zijn daarin zowel de algemene voorschriften ten aanzien van de bevoegdheidsverlening zelf alsmede met betrekking tot de voorwaarden waaronder die dwangmiddelen of middelen van geweld moeten worden toegepast, vastgelegd voor de juiste uitoefening van het geweldsmonopolie van de politie. Immers, deze middelen zijn voor de burger jegens wie die middelen worden ingezet, zeer ingrijpend en maken daarmee inbreuk op de grondrechten van die burger.

In alle gevallen waarin geweldstoepassing ernstige gevolgen heeft gehad, dient daarom effectief, onafhankelijk en voortvarend onderzoek te worden verricht naar de toedracht rondom deze geweldstoepassing. Dit gebeurt onder het gezag van het openbaar ministerie van Aruba (OM) door de Dienst Landsrecherche (hierna: Landsrecherche).

De Landsrecherche in Aruba is een bijzondere afdeling van het parket van de procureur-generaal en het personeel van deze afdeling staat onder bevel van de procureur-generaal.⁶

De onderhavige instructie bevat regels voor de procedure, het onderzoek naar en de beoordeling van functie gerelateerd geweldgebruik door politieambtenaren en voor het informeren van slachtoffers en nabestaanden in dergelijke zaken.

³ Artikel 3, eerste lid, van de Landsverordening politie

⁴ Artikel 3, tweede lid, van de Landsverordening politie

⁵ Artikelen 25, 26 en 27 van het Landsbesluit ambts- en gewelddinstructie politie (AB 2005 no. 66)

⁶ Artikel 2 van het Landsbesluit taken Landsrecherche

3. Gevallen geweldgebruik

Deze instructie is van toepassing op de gevallen waarin een politieambtenaar in de uitoefening van de functie, geweld heeft toegepast waarbij:

- a. het aanwenden van geweld de dood dan wel zwaar lichamelijk letsel heeft veroorzaakt of er ernstig rekening mee moet worden gehouden dat het aanwenden van geweld zwaar lichamelijk letsel heeft veroorzaakt of
- b. gebruik is gemaakt van een vuurwapen met enig lichamelijk letsel tot gevolg of
- c. op andere gevallen van geweldgebruik door politieambtenaren in functie, die ter kennis van het OM zijn gekomen en naar aanleiding waarvan de officier van justitie besluit onderzoek in te stellen.

4. Procedure

a. Onderzoek

In het belang van transparantie, onafhankelijkheid en voorkoming van enige schijn van partijdigheid alsmede de waarborging van de grondrechten van burgers wordt in de gevallen genoemd onder 3, onmiddellijk nadat de officier van justitie heeft vernomen van het geval, het onderzoek naar de toedracht van het geweldgebruik toebedeeld aan de Landsrecherche die in deze gevallen de enige bevoegde opsporingsdienst is.⁷ Het onderzoek wordt schriftelijk gelast door de procureur-generaal.

b. Gezag over het onderzoek

Het onderzoek naar de toedracht van het geweldgebruik wordt uitgevoerd onder het gezag van een officier van justitie. De hoofdofficier van justitie ziet erop toe dat het onderzoek wordt geleid door een zaaksofficier van justitie die voldoende onafhankelijk is ten opzichte van de opsporingsdienst waartoe de politieambtenaar behoort en dat elke schijn van afhankelijkheid wordt voorkomen. De procureur-generaal gelast het onderzoek en wijst de zaaksofficier van justitie schriftelijk aan.

Indien volgens de hoofdofficier van justitie geen lokale zaaksofficier beschikbaar is die aan de voornoemde criteria voldoet, dan kan de procureur-generaal een verzoek voor medewerking bij de procureur-generaal van Openbaar Ministerie Curaçao en Sint Maarten, en van Bonaire, Sint Eustatius, Saba indienen om een zaaksofficier van vermeld Openbaar Ministerie te belasten met het onderzoek.

De zaaksofficier informeert de rechercheofficier regelmatig over de voortgang van het onderzoek en wezenlijke beslissingen. De rechercheofficier informeert de hoofdofficier en de procureur-generaal. De zaaksofficier legt uiteindelijk een afdoeningsvoorstel voor aan de rechercheofficier en de hoofdofficier. Conform de Landsverordening op het openbaar ministerie (AB 1993 no. GT 9) beslist uiteindelijk de hoofdofficier over de afdoening en stelt de procureur-generaal hiervan in kennis. De procureur-generaal heeft uiteraard ten alle tijden de bevoegdheid om deze beslissing te herroepen.⁸

⁷ Artikel 3 van het Landsbesluit taken Landsrecherche

⁸ Artikel 183, eerste lid, juncto artikel 184, tweede lid, van het Wetboek van strafvordering.

c. Feitenonderzoek of opsporingsonderzoek

De politieambtenaar die een vuurwapen heeft gebruikt, dient conform de meldingsprocedure⁹ melding hiervan te maken.

De zaakofficier kan een feitenonderzoek gelasten waarin de vraag wordt beantwoord of het geweldgebruik in een geval als bedoeld onder 3, in overeenstemming is met het bepaalde in de Landsverordening politie en het Landsbesluit ambts- en geweldsinstructie politie. In dit onderzoek is de politieambtenaar geen verdachte noch getuige en dient binnen 24 uur na het incident te worden gehoord.

Indien de zaakofficier echter vrijwel direct, op basis van bevindingen, rechtens relevante twijfel heeft over de vraag of de politieambtenaar in overeenstemming met de geweldsinstructie heeft gehandeld en een beroep op een strafuitsluitingsgrond niet evident aan de orde lijkt, mag de zaakofficier direct overgaan tot het instellen van een opsporingsonderzoek. In dit onderzoek wordt de politieambtenaar als verdachte aangemerkt en vervolgens binnen 24 uur als verdachte verhoord.

Indien een politieambtenaar als verdachte wordt aangemerkt betekent dit overigens niet dat de betrokken politieambtenaar tijdens het opsporingsonderzoek wordt aangehouden. De motivering voor het achterwege blijven van de toepassing van dwangmiddelen, zoals een aanhouding, is gelegen in het feit dat de politie het geweldsmonopolie heeft. Het moet worden voorkomen dat politieambtenaren die op basis van geldende regels (vuurwapen)geweld mogen gebruiken middels het van dienstwege verstrekte vuurwapen, daarin terughoudend worden uit angst/vrees in voorlopige hechtenis te worden genomen. Dit zou voor de burger maar ook voor de betreffende politieambtenaren zelf/of zijn aanwezige partner(s) tot onaanvaardbaar gevaarlijke situaties kunnen leiden.

d. Vervolging

De zaakofficier van justitie legt zijn afdoeningsvoorstel voor aan de hoofdofficier van justitie die beoordeelt of het geweldgebruik rechtmatig is geweest. De hoofdofficier beslist over de vervolging van de politieambtenaar. De procureur-generaal is bevoegd om af te wijken van deze beslissing.¹⁰ De afwijkende beslissing moet worden onderbouwd.

Indien besloten wordt om te vervolgen, gaat de hoofdofficier van justitie met het gerecht in eerste aanleg in overleg om na te gaan welke rechter als zittingsrechter zal kunnen optreden.

e. Informeren van slachtoffers en nabestaanden

Het geweldgebruik van politie heeft grote impact op slachtoffers en nabestaanden in het bijzonder, en op de gehele maatschappij in het algemeen. In een feitenonderzoek is hun positie gelijk aan die in een opsporingsonderzoek.

⁹ Artikel 50 van het Landsbesluit ambts- en geweldsinstructie politie

¹⁰ Artikel 183, eerste lid, juncto artikel 184, tweede lid, van het Wetboek van strafvordering.

De beslissing om al dan niet te vervolgen en, zo ja, welke kwalificatie daarbij is gekozen, wordt door de zaaksofficier gemotiveerd toegelicht aan slachtoffers en nabestaanden.

f. Informeren van algemene publiek

In deze zaken voert het OM de regie over de informatieverstrekking aan het algemene publiek over de voortgang van het onderzoek.

Goedgekeurd in het directie overleg van 2 juni 2025 en ondertekend op 2 juni 2025,

Mr. A.L.A.C. Flanegin
procureur-generaal

